

Kulttuuriympäristö yhteisenä voimavarana

Kulttuuriympäristöstrategian
toimeenpanosuunnitelma 2014 – 2020

Kulttuuriympäristö yhteisenä voimavarana

**Kulttuuriympäristöstrategian
toimeenpanosuunnitelma 2014 - 2020**

Helsinki 2015

**OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
YMPÄRISTÖMINISTERIÖ**

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Taitto: Edita Prima Oy
Kansikuva: YHA-kuvapankki, Laura Rautjoki 2015

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
www.ym.fi/julkaisut

Edita Prima Oy, Helsinki 2015

ISBN 978-952-11-4387-8 (nid.)
ISBN 978-952-11-4388-5 (PDF)

ESIPUHE

Valtioneuvosto hyväksyi 20.3.2014 periaatepäätöksellään Kulttuuriympäristöstrategian 2014 - 2020. Strategian tavoitteet kiteytyvät kolmeen näkökulmaan: kulttuuriympäristö on merkittävä voimavara, kulttuuriympäristön hoito on osa kestävästä kehityksestä ja hyvä hallinto mahdollistaa kokonaisvaltaisen kulttuuriympäristöpolitiikan. Strategian toivotaan toteutuessaan lisäävän elinympäristömme viihtyisyyttä ja turvaavaan kulttuuriympäristön ominaispiirteitä myös tuleville sukupolville.

Ympäristöministeriö asetti ajalle 15.5.2014 - 31.1.2015 työryhmän laatimaan suunnitelman kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanosta. Asettamispäätöksen mukaan suunnitelmassa tulee esittää toimenpiteiden toteutustavat, vastuutahot, aikataulut ja niiden seuranta.

Työryhmään ovat kuuluneet:

puheenjohtajana erityisasiantuntija Tuija Mikkonen, ympäristöministeriö ja jäseninä kulttuuriasiainneuvos Päivi Salonen, opetus- ja kulttuuriministeriö, yliarkkitehti Raija Seppänen, maa- ja metsätalousministeriö, osastonjohtaja Mikko Härö, Museovirasto, ylitarkastaja Henrik Wager, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, yliarkkitehti Ritva Laine, Suomen Kuntaliitto, toiminnanjohtaja Riitta Vanhatalo, Suomen Kotiseutuliitto ja toiminnanjohtaja Hanna Lämsä, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry.

Työryhmän pysyvinä asiantuntijoina ovat toimineet:

professori Heikki Hanka, Jyväskylän yliopisto, professori Maunu Häyrynen, Turun yliopisto, tarkastaja Päivi Vattulainen, Liikennevirasto ja erikoissuunnittelija Anu Vauramo, Metsähallitus, Luontopalvelut.

Työryhmän sihteerinä ovat toimineet hallitussihteeri Satu Pohja ympäristöministeriöstä ja erikoistutkija Laura Tuominen Museovirastosta.

Työryhmän työn tueksi järjestettiin kaksi työpajaa, joiden ohjelmat ja osallistujat ovat tämän toimeenpanosuunnitelman liitteenä.

Työryhmä luovuttaa suunnitelman kulttuuri- ja asuntoministeri Pia Viitaselle.

SISÄLLYS

ESIPUHE	3
Strategian päälinjat	6
Toimeenpanosuunnitelma	8
Strategian tavoitteiden toteuttaminen	9
Seuranta	23
LIITE: Kulttuuriympäristöstrategian (2014 – 2020) toimeenpanon valmisteluun liittyvät työpajat	24

Strategian päälinjat

Visio vuodelle 2020:

Kulttuuriympäristö – hyvinvoinnin ja elinvoiman lähde

Ihmiset arvostavat kulttuuriympäristöä ja toimivat aktiivisesti sen hyväksi. Hyvin hoidettu kulttuuriympäristö elää ajassa ominaispiirteensä säilyttäen. Julkisen hallinnon voimavarat on suunnattu ohjaamaan sen hallittua muutosta. Elinkeinoelämälle kulttuuriympäristön monimuotoisuus avaa menestymisen mahdollisuuksia.

Kulttuuriympäristöstrategialla on kolme päätavoitetta. Tavoitteena on, että vuonna 2020 kulttuuriympäristön vaaliminen ja kehittäminen nähdään entistä vahvemmin merkittävänä kulttuurisena, taloudellisena, sosiaalisena ja ekologisena voimavarana sekä uuden toiminnan mahdollisuutena. Vahvistamalla kulttuuriympäristön asemaa ja merkitystä yksityisten ihmisten, yritysten, yhteisöjen ja hallinnon päätöksenteossa tuetaan kulttuuriarvojen lisäksi muun muassa taloutta, työllisyyttä, alueiden kilpailukykyä ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa. Strategialla pyritään edistämään kulttuuriympäristön vaalimista ja kestävää hyödyntämistä sekä vahvistamaan eri tahojen edellytyksiä toimia kulttuuriympäristön hyväksi.

Strategian toisena päätavoitteena on tukea kestävää kehitystä ja siihen sisältyviä ekologisia, taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia arvoja edistämällä kulttuuriympäristön hyvää hoitoa ja vastuullista kehittämistä. Etenkin rakennetun kulttuuriympäristön suunnitelmallinen ylläpito ja hoito ovat kestävä kehityksen kannalta välttämättömiä. Tavoitteena on sovittaa nämä näkökohdat yhteen kulttuuriympäristön vaalimis- ja suojelupyrkimysten kanssa niin, että kulttuuriympäristö voi uudistua ja sopeutua ajan tuomiin muutoksiin säilyttäen samalla keskeiset ja eri-ikäiset piirteensä.

Kolmas päätavoite on, että kulttuuriympäristöhallinnon valtakunnallinen, alueellinen ja paikallinen palvelu- ja toimintakyky paranee ja että hallinnon vastuujakoa ja sektorivastuita selkeytetään. Strategialla luodaan edellytykset kokonaisvaltaiselle kulttuuriympäristöpolitiikalle. Hyvä hallinto tarjoaa toimivia työkaluja ja selkeä lainsäädäntö tukee kansalaisten osallistumista, toimintaa ja vaikuttamista kulttuuriympäristöasioissa.

Kulttuuriympäristöstrategiassa luodaan katsaus nykytilaan, kuvataan strategiassa asetetut tavoitteet sekä esitetään 20 ehdotusta toimenpiteiksi. Ehdotetut toimenpiteet osaltaan edistävät Suomen allekirjoittamien kulttuuriympäristöön liittyvien kansainvälisten sopimusten toteutumista ja kulttuuriympäristön suojelua. Toimenpiteet ja niihin liittyvät tavoitetilat on jaoteltu seuraaviin strategisiin teemoihin:

- kulttuuriympäristö tukee kestäväää kehitystä,
- taloudelliset resurssit ovat riittävät ja oikein suunnatut,
- kulttuuriympäristölainsäädäntö ja sen soveltaminen on laadukasta,
- kulttuuriympäristön merkitys vahvistuu,
- kulttuuriympäristökasvatus lisää ymmärrystä ja arvostusta,
- kulttuuriympäristöalan koulutus ja tutkimus on laadukasta ja riittävää,
- hyvä hallinto ja selkeä työnjako,
- kansalaisten ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö on tuloksellista ja
- kulttuuriympäristötieto on riittävää ja laadukasta.

Toimeenpanosuunnitelma

Toimeenpanosuunnitelmassa käsitellään erikseen kukin strategiassa mainittu toimenpide ja toimenpiteisiin liittyvät tavoitetilat. Suunnitelmassa on esitetty, miten toimenpiteet ja tavoitetilat voivat konkreettisesti toteutua. Toteutustapojen yhteydessä on otettu kantaa myös vastuutahoihin ja ajoitukseen. Mikäli ajoitusta ei ole erikseen mainittu, on toimenpide tarkoitettu toteutumaan strategian voimassaoloaikana vuoteen 2020 mennessä. Erillisten hankkeiden ja toteuttamistapojen lisäksi suunnitelmassa korostetaan kulttuuriympäristönäkökulman huomioimista eri tahojen tavanomaisessa toiminnassa. Toimenpiteisiin liittyvä taustatieto on luettavissa kulttuuriympäristöstrategiasta (www.ym.fi > Ajankohtaista > Julkaisut > Erillisjulkaisut).

Toimeenpanosuunnitelman lisäksi ympäristöministeriö tulee avaamaan vuoden 2015 aikana verkkosivuston, jonka välityksellä kansalaiset ja eri toimijat voivat sitoutua strategian toimenpiteiden toteuttamiseen käytössään olevin menettelyin ja haluamallaan tavoilla. Verkkosivusto täydentää toimeenpanosuunnitelmaa ja siinä hyödynnetään työryhmän työtä ja työpajojen antia.

Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanon kannalta on välttämätöntä, että ministeriöt, eri hallinnonalat ja muut alan toimijat tunnistavat kulttuuriympäristöstrategiasta omaa toimintakenttäänsä koskevat toimenpiteet ja sitoutuvat edistämään niiden toteuttamista sekä tekemään kulttuuriympäristön merkityksineen näkyväksi.

Suunnitelman toimenpiteitä toteutetaan valtiontalouden kehyspäättöksen ja talousarvion sallimissa rajoissa. Yleinen vallitseva taloudellinen tilanne ja sen aiheuttamat muutokset julkisessa hallinnossa asettavat haasteita strategian toimeenpanolle. Kulttuuriympäristön hyödyntäminen ja resurssien kohdentaminen strategian viitoittamin tavoin voi kuitenkin tarjota keinoja kestäväen kehityksen vahvistamiselle ja uusia mahdollisuuksia hyvän elinympäristön luomiseen ja kehittämiseen taloudellisesti vaikeinakin aikoina.

Strategian tavoitteiden toteuttaminen

Kulttuuriympäristö tukee kestäväää kehitystä

Tavoitetila 2020:

Kulttuuriympäristön mahdollisuudet ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa tunnistetaan. Omistajat tuntevat kulttuuriympäristön merkityksen ja ovat sitoutuneita sen suunnitelmalliseen hoitoon. Rakennusten korjaamisen kokonaistaloudellisuus ymmärretään. Tyhjeneville rakennuksille saadaan uutta käyttöä. Korjausrakentamisen normeissa otetaan huomioon rakennusperinnön vaalimisen reunaehdot. Energiatehokkuutta ja kulttuurihistoriallisia arvoja pidetään rakentamishankkeissa samanaarvoisina. Kulttuuriympäristön arvot otetaan huomioon energia- ja liikenneverkkojen suunnittelussa.

Toimenpiteet ja niiden toteuttaminen

1. Tuetaan ja kehitetään ratkaisuja, joilla kulttuuriympäristön hoidon ja kestävään käytön avulla voidaan vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Ympäristöministeriö käynnistää yhteistyössä yliopistojen, kuntien ja kiinteistönomistajien sekä tutkimusrahoittajien kanssa hankkeen, jossa kootaan ja analysoidaan olemassa oleva tutkimustieto kulttuuriympäristön hoidon vaikutuksista ilmastonmuutoksen hillintään sekä säilyttävän korjaamisen vaikutuksista materiaalitehokkuuteen. Tutkimusten ja selvitysten tuloksista tiedotetaan kattavasti niin, että tulokset siirtyvät käytännön toimiin.
- 2) Ympäristöministeriö laatii yhteistyössä rakennusalan toimijoiden kanssa informaatioaineistoa uudis- ja korjausrakentamista koskevien energiasäädösten ja energiankäytön tehostamista koskevien tavoitteiden soveltamisesta ja yhteensovittamisesta rakennusten kulttuurihistoriallisiin arvoihin.

- 3) Kulttuuriympäristönäkökulmat huomioidaan ympäristöministeriön energia- ja ilmasto-ohjelman laadinnassa sekä valtioneuvoston päätöksellään vuonna 2014 hyväksymän kansallisen sopeutumissuunnitelman pohjalta laadittavassa ympäristöhallinnon toimintaohjelmassa vuonna 2015.

2. Luodaan edellytyksiä tyhjiilleen jäävien rakennusten ja ympäristöjen väliaikaiselle käytölle sekä rakennuskannan innovatiiviselle uusiokäytölle.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Asemakaavoitusta ja informaatio-ohjausta kehitetään siten, että ne mahdollistavat joustavia ratkaisuja tyhjiilleen jäävien tilojen väliaikaiskäytössä ja käyttötarkoituksen muutoksissa. Toimenpiteestä vastaavat ympäristöministeriö, Suomen Kuntaliitto ja kunnat. Asia huomioidaan myös ympäristöministeriön rakentamismääräyskokoelman uudistamishankkeessa vuosien 2014–2017 aikana.

Taloudelliset resurssit ovat riittävät ja oikein suunnatut

Tavoitetila 2020:

Julkishallinto kantaa vastuunsa kulttuuriympäristön hoidon ja suojelun resursseista. Kiinteistönomistajat huolehtivat omistamastaan kulttuuriperinnöstä. Taloudelliset kannustimet tukevat kulttuuriympäristön kunnossapitoa. Erilaisista avustuksista, niiden ehdoista ja hakuajoista löytyy helposti tietoa.

Kulttuuriympäristöjen vahvuudet tunnistetaan myös elinkeinojen kehittämisessä. Elinkeinoelämä näkee olemassa olevassa, hyvin hoidetussa kulttuuriympäristössä liiketoiminnallista arvoa ja osoittaa sen hoitoon ja kehittämiseen myös taloudellisia voimavaroja.

Toimenpiteet ja niiden toteuttaminen

3. Tuetaan selvitys- ja tutkimustyötä kulttuuriympäristön taloudellisesta merkityksestä.

Toimenpiteen toteuttaminen liittyy toimenpiteeseen 13, katso sivu 17-18.

4. Vahvistetaan elinkeinoelämän ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä kulttuuriympäristöasioissa.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Maakuntaliitot, ELY-keskukset ja kunnat yhdessä kulttuuriympäristön toimijoiden ja elinkeinoelämän, kuten yrittäjäjärjestöjen ja kauppakamarien, kanssa luovat yhteistyörakenteita ja verkostoja alue- ja paikallistasolla. Työ sisällytetään muun muassa kulttuuriympäristön yhteistyöryhmien toimintaan.
- 2) Työ- ja elinkeinoministeriö selvittää kulttuuriympäristöön liittyvän osaamisen ja koulutuksen suunnittelua ja mahdollisuuksia siihen liittyvän elinkeinotoiminnan ja markkinoiden kehittämiseksi sekä uusien liikeideoiden ja innovaatioiden synnyttämiseksi.
- 3) Työ- ja elinkeinoministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö aluehallintoiheen kannustavat yrittäjiä hyödyntämään yritysten perustamiseen, kehittämiseen ja koulutukseen sekä elinkeinotoimintaan ja hankkeisiin suunnattua kansallista ja EU-rahoitusta niin, että kulttuuriympäristön mahdollisuuksia käytettäisiin ja hyödynnettäisiin osana yrityksen toimintaa ja sen markkinointia.

5. Kehitetään kulttuuriympäristön hyvää hoitoa tukevia taloudellisia kannustimia ja avustusmenettelyjä.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) EU- ohjelmakaudella 2014 - 2020 rahastojen, kuten sosiaalirahaston, aluekehitysrahaston ja maaseuturahaston, mahdollisuuksia hyödynnetään monipuolisesti ja eri toimijoita verkottaen. Lisätään tiedottamista rahastojen käyttömahdollisuuksista ja toimenpiteiden soveltuvuudesta kulttuuriympäristöjen kehittämiseen. Toimeenpanevien viranomaisten ohella informaation lisäämiseen voivat osallistua esimerkiksi yritys-, elinkeino- ja hanketoimijat sekä kulttuuriympäristöjärjestöt.
- 2) Ympäristöministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä valtiovarainministeriö toteuttavat yhdessä muiden keskeisten tahojen kanssa vuonna 2016 kulttuuriympäristöön liittyvien avustusten ja tukien kokonaistarkastelun. Siinä tarkastellaan myös tukimuotojen kattavuutta ja kohdentumista sekä selvitetään mahdollisuuksia suunnata avustuksia suunnitelmalliseen kulttuuriympäristöjen kehittämiseen.
- 3) Ministeriöt ja aluehallinto vastaavat kulttuuriympäristöön liittyvien avustusten ja tukimahdollisuuksien pitkäjänteisestä kehittämisestä ja vaikuttavuuden lisäämisestä, muun muassa kehittämällä niihin liittyviä neuvonta- ja ohjausjärjestelmiä.

Kulttuuriympäristölainsäädäntö ja sen soveltaminen on laadukasta

Tavoitetila 2020:

Kulttuuriympäristön hoito ja suojelu perustuu kokonaisvaltaiseen kulttuuriympäristökäsitykseen. Kulttuuriympäristöt ovat maakuntien ja kuntien voimavara ja vetovoimatekijä, mikä näkyy maankäytön suunnittelussa ja päätöksenteossa. Kaavoitusprosessit sekä kaavojen sisällöt tukevat kulttuuriympäristön alueellisiin lähtökohtiin perustuvaa ja kestävää hyödyntämistä.

Kulttuuriympäristön tilan seurantavastuut on selkeästi määritelty ja seurannan tuloksia hyödynnetään poliittisessa päätöksenteossa ja hallinnossa. Eri hallinnonalojen yhteistyötä lainsäädännön valmistelussa on tiivistetty siten, että eri lait toimivat saumattomammin suhteessa toisiinsa. Arkeologista kulttuuriperintöä koskeva lainsäädäntö on ajantasaista.

Toimenpiteet ja niiden toteuttaminen

6. Turvataan kulttuuriympäristöjen arvot eri kaavatasoilla

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Kulttuuriympäristöarvojen turvaaminen eri kaavatasoilla huomioidaan kaavajärjestelmän ja sen soveltamisen kehittämisessä. Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarviointiin perustuen ympäristöministeriön johdolla toteutetaan vuosina 2015 - 2018 hankkeita, joissa tarkastellaan kaavojen laatimistarpeeseen ja sisältövaatimukseen liittyviä kysymyksiä sekä suunnittelutarveratkaisujen ja poikkeamispäätösten edellytyksiä. Kulttuuriympäristönäkökulmaan liittyvät mahdolliset erillisselvitykset kytetään mukaan tähän työhön.
- 2) Kehitetään suunnitelmallista ja ennakoivaa rakennussuojelua osana kulttuuriympäristöarvojen turvaamista. Ympäristöhallinto ja Museovirasto vastaavat Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ohjelmallista rakennussuojelua kehittävän hankkeen (2014–2016) tulosten hyödyntämisestä, tunnistettujen hyvien käytäntöjen edistämisestä ja muista jatkotoimista.

7. Kulttuuriympäristön vaaliminen integroidaan kattavasti maakunta- ja paikallistason kehittämiseen (strategiat, suunnitelmat, ohjelmat).

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Maakuntaliitot ja kunnat sisällyttävät kulttuuriympäristönäkökulmia strategioidiin ja ohjelma-asiakirjoihin parhaiten lisäarvoa tuottavalla tavalla ja kytkien

kulttuuriympäristön näkökulmat myös maankäyttöpolitiikkaan sekä kuntien elinkeino-, elinvoima- ja hyvinvointipolitiikkaan. Suomen Kuntaliitto edistää toteutumista omalla tahollaan.

- 2) Maakuntien ja kuntien toiminnan suunnittelussa ja muiden yhdyskunta- ja aluekehittämiseen osallistuvien tahojen toiminnassa hyödynnetään alueen ja paikkakunnan kulttuuriympäristön vahvuuksia hyvinvointia ja näkyvyyttä vahvistavana tekijänä. Kulttuuriympäristöstä luodaan brändejä.
- 3) Urbanin kulttuuriympäristön innovatiivinen ja tasapainoinen kehittäminen otetaan kaupunkisuunnittelun näkyväksi teemaksi. Toimintaa pilotoidaan metropolialueella ja asiasta kiinnostuneissa kaupungeissa eri toimijoiden yhteistyönä, hyödyntämällä uusia yhteistyön muotoja ja kanavia. Kuntien yhteistyötahoja voivat olla muun muassa korkeakoulut, toimijoina myös paikalliset kaupunkikeskustojen kehittämisestä vastaavat yhteisöt ja Elävä kaupunkikeskusta ry.
- 4) Ympäristöministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Museovirasto selvittävät muiden keskeisten toimijoiden kanssa vuosien 2016 - 2019 aikana kulttuuriympäristön merkittävimpien suojelukeinojen vaikuttavuutta taloudellisesta, yhteiskunnallisesta, kulttuurisesta ja ekologisesta näkökulmasta tukemaan päätöksentekoa ja alue- ja paikallistason suunnittelua.

8. Laaditaan kulttuuriympäristöön liittyvien säännösten kokonaisarviointi ja uudistetaan tarvittaessa lainsäädäntöä.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö laativat vuosien 2015 – 2016 aikana hallinnonaloiltaan kuvauksen kulttuuriympäristöön liittyvästä lainsäädännöstä ja muusta sääntelystä. Kuvauksissa selvitetään säännösten tavoitteet, soveltamiskäytännöt, oikeusvaihtoehdot ja rajapinnat.
- 2) Opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö arvioivat hallinnonalojensa kulttuuriympäristöä koskevan lainsäädännön uudistamistarpeet yhteistyössä Suomen Kuntaliiton ja muiden sidosryhmien kanssa. Tarvittavissa säädösvalmisteluhankkeissa otetaan huomioon säädösten päällekkäisyydet, puutteet ja yhteensovitusarpeet. Tarkastelussa huomioidaan myös mahdolliset muiden hallinnonalojen lainsäädäntöön sisältyvät ristiriitaisuudet suhteessa kulttuuriympäristön vaalimiseen.
- 3) Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa muinaismuistolain uudistamisesta ja ympäristöministeriö rakennusperintölain sekä maankäyttö- ja rakennuslain tarkastelusta. Ympäristöministeriö selvittää maa- ja metsätalousministeriön kanssa yhteistyössä kulttuurimaisen suojeluun liittyviä uudistustarpeita ja -mahdollisuuksia. Ympäristöministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö selvit-

tävät tarvetta maailmanperintökohteiden suojelua koskevien erityissäännösten sisällyttämisestä lainsäädäntöön ottaen huomioon vuonna 2015 valmistuvaan maailmanperintöstrategiaan.

Kulttuuriympäristön merkitys vahvistuu

Tavoitetila 2020:

Eri-ikäisten ja erilaisten kulttuuriympäristöjen arvo tunnetaan ja tunnustetaan. Kulttuuriympäristö koetaan korvaamattomana kansallisena voimavarana, jonka arvon säilyttäminen ja hyvä hoito ovat valtiovallan keskeisiä tavoitteita. Yksityishenkilöt, yritykset ja viranomaiset ovat sitoutuneet kulttuuriympäristön vaalimiseen. Elävien ja monimuotoisten kulttuuriympäristöjen arvoja ylläpidetään kulttuuriperintöä kunnioittavan, laadukkaan ja harkitun uudistamisen avulla.

Tämän toteuttamiseksi

Maa- ja metsätalousministeriö laatii kansallisen metsästrategian toimeenpanon yhteydessä metsäkulttuuriohjelman vuosina 2015-2018.

Toimenpiteet ja niiden toteuttaminen

9. Lisätään tietoa nuoresta eli 1900-luvun puolivälin jälkeen syntyneestä kulttuuriympäristöstä suojelun, tutkimuksen, restauroinnin ja käytön tarpeisiin sekä kehitetään sen arvot säilyttäviä korjausmenetelmiä.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Museovirasto keskeisine yhteistyötahoineen vahvistaa modernin arkkitehtuurin vaalimisen yhteistyötä. Tämän osana Museovirasto kumppaneineen on aloitteellinen kansainvälisessä yhteistyössä ja viestinnässä siten, että Suomen korkeatasoinen arkkitehtuuri, moderniin kulttuuriympäristöön liittyvä osaaminen ja niiden näkyvyys maailmalla rakentavat myös alan kansallista brändiä.
- 2) Museovirasto, maakuntamuseot ja ympäristöministeriö yhteistyötahoineen tuottavat 1900-luvun loppupuolen rakennettua kulttuuriympäristöä koskevaa hoito-ohjeistusta korjausneuvonnan ja kulttuurihistoriallisten arvojen turvaamisen apuvälineeksi. Samalla ne kokoavat tähän liittyvää tutkimustietoa ja hyviä käytäntöjä sekä edistävät tutkimustiedon hyödyntämistä.

10. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita, valtion ja kuntien omistamia rakennuksia, kulttuuri-
maisemia ja arkeologista kulttuuriperintöä vaalitaan ja hoidetaan niin, että ne välittävät
tietoa vastuullisesta ja suunnitelmallisesta omistajuudesta.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Valtion kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kiinteistövarallisuuden määrittelyyn vakiinnutetaan vuonna 2016 kriteeristö, jonka avulla arvioidaan valtion kiinteistövarallisuuden strategisuus. Tehtävästä vastaa Museovirasto yhdessä ministeriöiden, Senaatti-kiinteistöjen, Metsähallituksen ja Liikenneviraston kanssa. Määrittely ja arviointi ovat yhteydessä toisiinsa ja tukevat valtion kiinteistöstrategian toteuttamista ja kehittämistä kokonaisuudessaan. Kriteeristön pohjalta vahvistetaan valtion omistaman rakennetun ympäristön suunnitelmallista suojelua. Arvioinnin tuloksia voidaan hyödyntää kunnissa.
- 2) Valtion kiinteistönhaltijoiden yhteistyö ja kokemusten vaihto kulttuuriympäristöasioissa tiivistetään yhteistyöverkostoksi. Verkosto varmistaa kulttuuriympäristön näkökulman huomioon ottamisen muun muassa tulevaisuuden kiinteistö- ja toimitilastrategioissa.

Kulttuuriympäristökasvatus lisää ymmärrystä ja arvostusta

Tavoitetila 2020:

Lapset, nuoret ja aikuiset ovat oppineet hyvän kulttuuriympäristönlukutaidon sekä osaat toimia aktiivisesti kulttuuriympäristön hyväksi. Museot toimivat elinikäisen kulttuuriympäristöoppimisen alueellisina ja paikallisina keskuksina. Kulttuuriympäristön parissa toimivat yhdistykset ovat aktiivisia, välittävät kulttuuriympäristötietoa ja sitä kautta vahvistavat kulttuuriympäristön arvostusta.

Toimenpiteet ja niiden toteuttaminen

11. Kehitetään monimuotoista kulttuuriympäristökasvatusta varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, toisen asteen koulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä sekä museoissa.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Opetuksen ja koulutusten järjestäjät sisällyttävät kulttuuriympäristöteemat paikallisiin esi-, -lisä- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen suunnitelmiin 1.8.2016 mennessä. Koulutuksen järjestäjät tukevat opetussuunnitelmien laatimista ja opetushenkilöstöä tarjoamalla koulutusta, jossa huomioidaan kulttuuriympäristö osana oppiaineiden sisältöjä. Tavoitteena on laaja-alaisen osaamisen tukeminen ja koulun toimintakulttuurin, oppimisympäristöjen se-

kä koulun ja sen ulkopuolisten toimijoiden välisen yhteistyön kehittäminen. Kulttuuriympäristöteemat sisällytetään myös kulttuurikasvatussuunnitelmiin ja kestävän kehityksen ohjelmiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus huomioivat kulttuuriympäristönäkökulman myös opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen valtionavustuksen seurannassa ja kehittämisessä sekä rahoitusta koskevissa linjauksissa, esimerkiksi osana kestävän kehityksen täydennyskoulutusta.

- 2) Opetushallitus sisällyttää kulttuuriympäristöteemat lukiokoulutuksen perusteisiin vuonna 2015 sekä mahdollisesti laadittaviin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.
- 3) Museot ja muut kulttuuriympäristötoimijat tukevat päiväkotien, koulujen, oppilaitosten ja kasvattajien työtä koulutuksilla, parantamalla jo olemassa olevien aineistojen saatavuutta, tuottamalla uutta aineistoa sekä tukemalla erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä ja uusien yhteistyömuotojen ja -verkostojen kehittymistä. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura kehittää kulttuuriperintökasvatuksen yhteistyöverkoston toimintaa yhteistyössä opetus-, kulttuuri- ja ympäristöhallinnon edustajista kootun Kulttuuriperintökasvatuksen yhteistyöryhmän kanssa.
- 4) Opetushallituksen ja keskeisten sidosryhmien yhteistyössä kehitetään ympäristöalan erikoisammattitutkintoa siten, että ympäristökasvattajana toimimisen ammattitaitovaatimukseen lisätään kulttuuriympäristöä koskeva osio. Kulttuuriympäristöteemat otetaan huomioon myös muita kulttuuriympäristön kannalta keskeisiä aikuisten ammatti- ja erikoisammattitutkintoja uudistettaessa.
- 5) Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä ympäristöministeriö edistävät kulttuuriympäristökasvatusta myös osana kestävän kehityksen ja ympäristökasvatusta.

Kulttuuriympäristöalan koulutus ja tutkimus on laadukasta ja riittävää

Tavoitetila 2020:

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusopetuksessa sekä toisen asteen opetuksessa käsitellään riittävästi kulttuuriympäristöasioita. Kulttuuriympäristöön liittyvä uusien tutkimustietojen siirtyä hallinnon käyttöön ja päätöksenteon tueksi. Korjausrakentamisen opetus on tasokasta, kohdentuu myös nuoreen rakennuskantaan ja sitä on riittävästi tarjolla. Konservointialan koulutuspaikkoja on riittävästi. Kulttuuriympäristön kanssa työskenteleville eri ammattiryhmille on tarjolla heidän tarpeisiinsa räätälöityä täydennyskoulutusta.

Toimenpiteet ja niiden toteuttaminen

12. Vahvistetaan kulttuuriympäristölähtöistä perustutkintoon tähtäävää ja asiantuntijoiden täydennyskoulutusta.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Opetus- ja kulttuuriministeriö ottaa kulttuuriympäristöstrategian tavoitteet huomioon koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman (KESU) valmistelussa vuonna 2015 sekä huomioi konservoinnin ja muun kulttuuriympäristöalan koulutuksen riittävän tarjonnan osana suunnitelmallista koulutuksen kehittämistä työmarkkinatilanteen huomioon ottaen.
- 2) Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kannustetaan huomioimaan kulttuuriympäristöteemoja opetussuunnitelmatyössään.
- 3) Kulttuuriympäristöalan täydennyskoulutusta kehitetään yhteistyössä koulutusorganisaatioiden ja työllistäjien kanssa. Kannustetaan käynnistämään kulttuuriympäristöalan täydennyskoulutuksen pilotoiteja, arvioiteja ja kehittämistarpeiden kartoituksia. Yhteistyössä oppilaitosten kanssa suunnitellaan ja toteutetaan koulutusta myös kulttuuriympäristöinventointien laadun kehittämiseksi.
- 4) Edistetään modernin kulttuuriympäristön suojelun, hoidon ja korjaamisen koulutusta suunnitellen se yhdessä erityisesti rakennuskonservointi-, insinööri-, arkkitehti- ja maisema-arkkitehtikoulutuksesta vastaavien tahojen kanssa. Korkeakouluopetuksessa pyritään kiinnittämään erityistä huomiota modernin kulttuuriympäristön tunnistamiseen, tutkimukseen ja arvottamiseen.

13. Tuetaan yliopistoissa ja muissa tutkimuslaitoksissa tehtävää soveltavaa kulttuuriympäristötutkimusta sekä siihen liittyvää yhteistyötä sektoritutkimuslaitosten ja viranomaisten kanssa.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Edistetään kulttuuriympäristön riittävää huomioimista tutkimuskohteena valtion tutkimusrahoituksessa sekä yleisesti että tutkimusteemoissa.
- 2) Kulttuuriympäristötutkimuksen seura käynnistää yhteistyössä muiden alan tutkimustahojen, tieteellisten seurojen ja tutkijayhteisöjen kanssa kulttuuriympäristöalan tutkimuksen puolueettoman arviointihankkeen. Arviointi kattaa kulttuuriympäristöä tutkivien alojen ja tutkimustahojen kartoituksen sekä tutkimusrahoituksen, julkaisutoiminnan, tutkimuksen ja opetuksen suhteen, kansainvälisyyden sekä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tarkastelun.
- 3) Kulttuuriympäristötutkimuksen seura rakentaa keskustelufoorumin alan tutkimustahoille. Seura kartoittaa, koordinoi ja edistää alan tutkimusyhteistyötä

sekä avaa kansainvälisiä tutkimuskontakteja yhdessä muiden kulttuuriympäristön tutkimusalan toimijoiden kanssa resurssien puitteissa.

Hyvä hallinto, selkeä työnjako

Tavoitetila 2020:

Valtionhallinnon sisäinen työnjako ja vastuut kulttuuriympäristöasioissa ovat selkeitä ja kansalaisille ymmärrettäviä. Valtion, kuntien ja maakuntien liittojen päätöksenteossa kulttuuriympäristön merkitys tunnistetaan ja otetaan huomioon. Asiantuntijapalveluiden laatu ja riittävyys on turvattu myös alueellisesti.

Toimenpiteet ja niiden toteuttaminen

14. Kukin ministeriö pyrkii omalla hallinnonalallaan edistämään kulttuuriympäristöstrategian tavoitteita ja niiden toteuttamista.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Ministeriöt ja niiden hallinnonalat toteuttavat strategian tavoitteita politiikkaohjelmillaan ja strategioillaan, työnjakonsa ja resurssiensa puitteissa sekä tuottavat tietoa ja edistävät sen saatavuutta vuorovaikutuksessa muiden toimijoiden kanssa. Strategian tavoitteet ja toimenpiteet otetaan huomioon hallinnon tulostavoitteita kehitettäessä. Ympäristöministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö hallinnonaloineen edistävät kulttuuriympäristön brändäämistä ja kulttuuriympäristönäkökulman huomioimista viestinnässään.

15. Selkiytetään valtionhallinnon sisäistä sekä valtionhallinnon, maakuntamuseoiden ja maakuntien liittojen välistä työnjakoa ja yhteistyötä kulttuuriympäristöasioissa. Arvioidaan kulttuuriympäristön viranomaispalveluiden alueellinen saatavuus eri puolilla maata.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Ympäristöministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä valtiovarainministeriön kanssa arvioivat kulttuuriympäristön viranomaispalvelujen alueellisen saatavuuden ja kattavuuden eri puolilla maata, erityisesti osana ELY-keskusten toiminnan kehittämistä. Samalla selvitetään mahdolliset erityisjärjestelyt niillä alueilla, joilla maakuntamuseot tai ELY-keskukset toimivat kulttuuriympäristöasioissa niukoin voimavaroin. Kulttuuriympäristön ohjaus- ja tukitehtävät järjestetään aluetasolla resurssi-

tehokkaasti ja selkeästi. Selvitys laaditaan 2015 - 2016 ja toteuttaminen tapahtuu jatkuvana toimena.

- 2) Opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä ympäristöministeriön, valtiovarainministeriön ja Suomen Kuntaliiton kanssa määrittelee nykyistä selkeämmin Museoviraston ja maakuntamuseoiden keskinäisen työnjaon.

16. Saamelaisalueen kulttuuriympäristötyön toiminta vakiinnutetaan.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Opetus- ja kulttuuriministeriö osoittaa saamelaismuseo Siidalle voimavaroja kulttuuriympäristön asiantuntijapalveluiden (arkeologi ja rakennetun ympäristön asiantuntija) järjestämiseksi. Museovirasto vakiinnuttaa yhteistyösopimuksella Siidan aseman saamelaisten kotiseutualueen viranomais- ja asiantuntijatoiminnassa.
- 2) Vahvistetaan kulttuuriympäristötoimijoiden verkostoitumista ja yhteistyötä Lapissa (Siida, Museovirasto, maakuntamuseot, ELY-keskus, Metsähallitus, maakuntaliitto ja yliopistot).

Kansalaisten ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö on tuloksellista

Tavoitetila 2020:

Kulttuuriympäristöpolitiikka on kansalais- ja yhteisölähtöistä. Kulttuuriympäristön kehittämisessä ovat laajasti mukana alueen elinkeinoelämä, julkinen sektori, kansalaistoimijat ja kansalaiset. Ihmiset tuntevat omat osallistumismahdollisuutensa ja osaavat käyttää niitä.

Toimenpiteet ja niiden toteuttaminen

17. Lisätään julkisen hallinnon, kansalaisten ja elinkeinoelämän toimijoiden välistä vuoropuhelua kulttuuriympäristöä koskevissa asioissa ja vahvistetaan siten eri tahojen keskinäistä ymmärrystä.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Ministeriöt pyrkivät hallinnonaloillaan lisäämään vuorovaikutteista kulttuuriympäristötietoa, edistämään valtiotoimijoiden yhteistyö- ja kumppanuus-

hankkeita sekä tukemaan järjestöjen ja yhdistysten toimintaa. Kannustetaan kehittämään uusia yhteistyön muotoja ja kanavia. Kansalaisten ja järjestöjen osallistamiseksi ja aktivoimiseksi hyödynnetään Faron puiteyleissopimuksen ratifiointin valmistelusta saatavaa tietoa.

18. Valmistellaan Suomen liittyminen Euroopan neuvoston Faron puiteyleissopimukseen.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa Faron puiteyleissopimuksen ratifiointin toteuttamisesta vuonna 2015.

Kulttuuriympäristötieto on riittävää ja laadukasta

Tavoitetila 2020:

Tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntävien palveluiden avulla toimijat saavat ajantasaista ja oikeaa tietoa kulttuuriympäristöstä ja pystyvät osallistumaan kulttuuriympäristöä koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon. Kulttuuriympäristön tietovarannot ovat mahdollisimman avoimesti eri käyttäjäryhmien saatavilla ja hyödynnettävissä. Valtakunnallisesti merkittävistä kulttuuriympäristöistä on olemassa yhtenäinen ja ajantasaisena pidettävä tieto, joka kattaa kulttuurimaisemat, rakennetun ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön.

Toimenpiteet ja niiden toteuttaminen

19. Lisätään kulttuuriympäristöä koskevan tiedon yhteentoimivuutta, saatavuutta, kattavuutta ja käytettävyyttä niin, että kansalaiset saavat helposti haluamaansa tietoa kulttuuriympäristöstä ja että tieto vastaa myös elinkeinoelämän tarpeisiin. Nopeutetaan kulttuuriympäristöä koskevan tiedon digitalisointia.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Ympäristöministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Museovirasto tuottavat viranomaisten, kansalaisten ja muiden toimijoiden käyttöön eri järjestelmien sisältämiä kulttuuriympäristötietoja kansallisen palveluyäylän välityksellä vuoden 2017 loppuun mennessä.
- 2) Parannetaan kulttuuriympäristötietojen yhteiskäyttöisyyttä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä ympäristöministeriön vuonna 2012 käynnistämän kulttuu-

riympäristön asiantuntija- ja viranomaistoimintaa koskevan kokonaisarkkitehtuurin pohjalta. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus ja Museovirasto saattavat erityislaeilla suojeltujen kohteiden paikka- ja ominaisuustiedot yhteentoimivaan Inspire-direktiivin määrittelemään muotoon vuosien 2015-2017 aikana. Kulttuuriympäristötietoa ylläpitävien toimijoiden rekistereissä otetaan käyttöön pysyvä rakennustunnus.

- 3) Kulttuuriympäristötiedon yhteentoimivuuden ja käytettävyyden parantamiseksi kootaan ja yhdenmukaistetaan kulttuuriympäristöä koskevaa käsitteistöä. Vastuutetaan ja käynnistetään kulttuuriympäristön sanastotyö. Hyödynnetään Finto -sanasto- ja ontologiapalvelua. Keskeinen kiinteistö- ja rakennusalan sanastotyö tehdään vuonna 2015 ja otetaan sen jälkeen käyttöön kulttuuriympäristötoimijoiden tietojärjestelmissä. Sanastotyö tarkentuu kulttuuriympäristösananaston osalta viimeistään vuonna 2016 osana museualan sanaston uudistamista.
- (4) Opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö edistävät ajantasaisen tiedon saatavuutta omilla hallinnonaloillaan. Maa- ja metsätalousministeriö kehittää Metsään.fi -palvelusta keskeisen tiedonvälitysportaalin metsätietokannan hyödyntämiseksi. Siihen sisällytetään myös eri viranomaisten tietoaineistoja, kuten viranomaisten laatimaa kulttuuriympäristötietoa. Metsähallitus varmistaa toiminnassaan valtion metsätalouksella toteutetun kulttuuriperinnön inventoinnin tulosten hyödyntämisen.

20. Yhdistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaiset kulttuuriympäristön inventoinnit yhtenäiseksi valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen inventoinniksi, jota täydennetään tarvittavin osin erityisesti arkeologisen kulttuuriperinnön, kaupunkimaisemien ja perinnebiotooppien osalta.

Yhtenäisen valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen inventoinnin toteuttaminen edellyttää jäljempänä kuvattujen aineistojen ajantasaistamista, niiden päivittämisprosessien yhtenäistämistä ja inventointien laadun kehittämistä siten, että vastuuviranomaiset sopivat tavoitteista, työnjaosta ja vastuiden ylläpidosta sekä edistävät aineistojen tietosisällön ja rajapintojen yhteentoimivuutta. Paikkatiedon pohjalta yhdistetään jo olevat aineistot, minkä jälkeen analysoidaan kokonaisuus ja puutteet sekä tuotetaan tarvittavat lisäselvitykset. Sektoriaineistot ovat sovitettavissa yhteen aikaisintaan vuonna 2019.

Tämän toteuttamiseksi

- 1) Ympäristöministeriö viimeistelee vuonna 2015 valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin ja tekee valtioneuvostolle esityksen, jonka mukaan uuden inventoinnin on tarkoitus korvata vastaava aiempi inventointi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamana inventointina.

- 2) Museovirasto toteuttaa valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kulttuuriympäristöjen määrittelyn vuodesta 2018 alkaen.
- 3) Museovirasto ja ympäristöministeriö määrittelevät ja ohjelmoivat valtakunnallisesti merkittävien 1940 - 1990 -lukujen rakennettujen ympäristöjen luetteloinnin.
- 4) Ympäristöministeriö ja Museovirasto määrittelevät ja luetteloivat kaupunkimaisemat ja yleisemminkin perinteisen maaseudun tai alkutuotannon ulkopuolelle jäävät maisemat. Tuloksilla täydennetään maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen inventointeja vuoteen 2019 mennessä.
- 5) Käynnistetään ympäristöministeriön johdolla työ valtakunnallisten kulttuuri- maisemia, rakennettua kulttuuriympäristöä ja arkeologista kulttuuriperintöä koskevien inventointien yhdistämiseksi yhtenäiseksi valtakunnallisesti arvokaiden kulttuuriympäristöjen inventoinniksi.

Edellä kuvattujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisten inventointien lisäksi toteutetaan seuraavia keskeisiä kulttuuriympäristöinventointeja.

- 6) Museovirasto tunnistaa ja luetteloii vedenalaista ja vesiin liittyvää kulttuuriperintöä vuosina 2015 – 2020 resurssiensa ja yhteistyöhankkeidensa puitteissa. Liikennevirasto tunnistaa vesien kulttuuriperintöä väylähankkeidensa ja perinnetoimintansa yhteydessä ja aloittaa sisävesialueiden perinnekohteiden inventoinnin ja kuntokartoituksen vuonna 2015. Metsähallituksen luontopalvelut aloittaa suunnitelmallisen vedenalaisen kulttuuriperinnön inventoinnin suojelualueilla.
- 7) Ympäristöministeriö toteuttaa perinnebiotooppien päivitys- ja täydennysinventoinnin vuosina 2016 - 2019.
- 8) Osana niin sanotun Haagin sopimuksen (UNESCO:n vuoden 1954 yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelusta aseellisen selkkauksen yhteydessä) toimeenpanoa opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii kansallisesti arvokasta kulttuuriomaisuutta koskevan kohdeluettelon vahvistamisesta.

Seuranta

Kulttuuriympäristöstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman toteutumista seurataan osana ympäristöministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön viranomaistyötä. Toteuttamisen ja seurannan työvälineeksi avataan verkkosivusto, joka mahdollistaa eri toimijoiden sitoutumisen toimenpiteisiin ja toimeenpanoa edistäviin toimiin. Sivuston kehittämisessä hyödynnetään Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen (sitoumus2050.fi) kokemuksia. Toimenpidesitoumuksia voivat viranomaisten lisäksi antaa yhteiskunnalliset toimijat, kuten yritykset ja muut organisaatiot, yhteisöt ja järjestöt sekä yksityishenkilöt. Sitoumuksen tavoitteena on lisätä kulttuuriympäristöstrategian vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta sekä edistää toimijoiden välistä yhteistyötä, vuorovaikutusta ja vastuun jakamista.

Toimeenpanosuunnitelmaa päivitetään sen toteutumisen edetessä. Strategian tavoitekauden lopussa arvioidaan strategian toteutumista ja päätetään vuoden 2020 jälkeisistä toimista.

LIITE

Kulttuuriympäristöstrategian (2014 – 2020) toimeenpanon valmisteluun liittyvät työpajat

Tutkimus, tieto ja taito -työpaja

Perjantai 19.9.2014 klo 9-15

Ympäristöministeriö, K01/Kuukkeli -kokoussali, Kasarmikatu 25, Helsinki

9:00 - 9:15	Aamukahvi
9:15 - 9:30	Strategiasta käytäntöön, Matti Vatiilo, VM/YM
9:30 - 9:45	Työpajan tehtävät ja ryhmiin jakautuminen, Tuija Mikkonen, YM
9:45 - 11.30	Ryhmätyöskentelyä
11.30 - 12.30	Lounastauko
12.30 - 13:30	Ryhmätyöskentely jatkuu
Kahvi	
13:30 - 15.00	Ryhmätöiden purku ja yhteenvetokeskustelu
15.00	Työpaja päättyy

Tutkimus -teemaryhmä

Vastuuhenkilöt: Heikki Hanka, Jyväskylän yliopisto ja Maunu Häyrynen, Turun yliopisto

Maarit Heinonen, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT

Liisa Kajala, Metsähallitus

Sari Karttunen, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cupore

Heikki Lonka, Insinööritoimisto Olof Granlund Oy

Helena Lonkila, Jyväskylän yliopisto

Markku Norvasuo, Aalto-yliopisto, YTK

Maija Rautamäki, Aalto-yliopisto

Ulla Salmela, Museovirasto

Kari Uotila, Muuritutkimus ky

Käsiteltävät toimenpiteet:

- 1) Tuetaan ja kehitetään ratkaisuja, joilla kulttuuriympäristön hoidon ja kestävä käytön avulla voidaan vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen.
- 3) Tuetaan selvitys- ja tutkimustyötä kulttuuriympäristön taloudellisesta merkityksestä.

- 9) Lisätään tietoa nuoresta eli 1900-luvun puolivälin jälkeen syntyneestä kulttuuriympäristöstä suojelun, tutkimuksen, restauroinnin ja käytön tarpeisiin sekä kehitetään sen arvot säilyttäviä korjausmenetelmiä.
- 13) Tuetaan yliopistoissa ja muissa tutkimuslaitoksissa tehtävää soveltavaa kulttuuriympäristötutkimusta sekä siihen liittyvää yhteistyötä sektoritutkimuslaitosten ja viranomaisten kanssa.

Kasvatus ja koulutus -teemaryhmä

Vastuuhenkilöt: Hanna Lämsä, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ja Susanna Rajala, Opetushallitus
Anna-Liisa Kiiskinen, Keski-Suomen ELY-keskus
Marianne Koski, Museovirasto,
Kimmo Levä, Suomen museoliitto
Anssi Pirttijärvi, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kati Vähä-Jaakkola, Suomen Ympäristökasvatuksen Seura

Käsiteltävät toimenpiteet:

- 11) Kehitetään monimuotoista kulttuuriympäristökasvatusta päiväkodeissa, kouluissa, ammatti- ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa sekä museoissa.
- 12) Vahvistetaan kulttuuriympäristölähtöistä perustutkintoon tähtäävää ja asiantuntijoiden täydennyskoulutusta.

Tieto -teemaryhmä

Vastuuhenkilöt: Satu Airas ja Minna Perähuhta, ympäristöministeriö
Tapio Heikkilä, Ympäristöministeriö
Isto Huvila, Åbo Akademi
Minna Karvonen, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Susanna Kuparinen, Maanmittauslaitos
Hannu Linkola, Suomen Maantieteellinen Seura
Lasse Majuri, Pirkanmaan liitto
Liisa Nummelin, Satakunnan Museo
Kimmo Nurmio, Suomen ympäristökeskus
Johanna Palomäki, Lahden kaupunki
Tapani Sainio, Museovirasto
Anna-Leena Seppälä, Varsinais-Suomen ELY-keskus
Sirkka-Liisa Seppälä, Museovirasto

Käsiteltävät toimenpiteet:

- 19) Lisätään kulttuuriympäristöä koskevan tiedon yhteentoimivuutta, saatavuutta, kattavuutta ja käytettävyyttä niin, että kansalaiset saavat helposti haluamaansa

tietoa kulttuuriympäristöstä ja että tieto vastaa myös elinkeinoelämän tarpeisiin. Nopeutetaan kulttuuriympäristöä koskevan tiedon digitalisointia.

- 20) Yhdistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaiset kulttuuriympäristön inventoinnit yhtenäiseksi valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen inventoinniksi, jota täydennetään tarvittavin osin erityisesti arkeologisen kulttuuriperinnön, kaupunkimaisemien ja perinnebiotooppien osalta.

Kulttuuriympäristö strategisena resurssina -työpaja

Keskiviikko 22.10.2014 klo 9-16

Ympäristöministeriö, K01/Kuukkeli -kokoussali, Kasarmikatu 25, Helsinki

8.30	Aamukahvia tarjolla
9:00	Kulttuuriympäristötyön käytännön haasteet, Aila Korpivaara, ympäristöministeriö Työpajan tehtävät ja ryhmiin jakautuminen, Tuija Mikkonen, ympäristöministeriö
9:30 -	Ryhmätyöskentelyä
n. 11.30 - 12.30	Lounastauko
12.30	Ryhmätyöskentely jatkuu
13.30	Kahvia ja makeaa tarjolla
14:30	Ryhmätöiden purku ja yhteenvetokeskustelu
16.00	Työpaja päättyy

Maankäyttö ja rakentaminen -teemaryhmä

Vastuuhenkilöt: Tuija Mikkonen ja Timo Saarinen, ympäristöministeriö

Markku Hannonen, Kotkan kaupunki

Perttu Hokkanen, Sponda Oy

Antti Irjala, ympäristöministeriö

Timo Jokelainen, Lapin ELY-keskus

Jukka Kumara, Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy

Matti Laitio, ympäristöministeriö

Tuija Nummela, Maanomistajain Liitto

Ulla Räihä, Hämeen ELY-keskus

Marja Uusitalo, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT

Marjatta Uusitalo, Helsingin kaupunki, rakennusvalvontavirasto

Janne Viitamies, Lahden keskustaehyitys ry

Käsitteltävät toimenpiteet:

- 1) Tuetaan ja kehitetään ratkaisuja, joilla kulttuuriympäristön hoidon ja kestävä käytön avulla voidaan vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen.
- 2) Luodaan edellytyksiä tyhjilleen jäävien rakennusten ja ympäristöjen väliaikaiselle käytölle sekä rakennuskannan innovatiiviselle uusiokäytölle.
- 6) Turvataan kulttuuriympäristöjen arvot eri kaavatasoilla.

- 7) Kulttuuriympäristön vaaliminen integroidaan kattavasti maakunta- ja paikallistason kehittämiseen (strategiat, suunnitelmat, ohjelmat).
- 8) Laaditaan kulttuuriympäristöön liittyvien säännösten kokonaisarviointi ja uudistetaan tarvittaessa lainsäädäntöä.

Yhteistyö ja osallistuminen -teemaryhmä

Vastuuhenkilöt: Mikko Härö, Museovirasto ja Riitta Vanhatalo, Suomen Kotiseutuliitto

Marjatta Eväsoja, Etelä-Pohjanmaan liitto

Kirsi Kaunisharju, Opetus- ja kulttuuriministeriö

Helka Ketonen, Maaseudun Sivistysliitto

Linda Piirto, Työ- ja elinkeinoministeriö

Maiju Ristkari, Steep Interactive Oy

Tuija-Liisa Soininen, Pirkanmaan maakuntamuseo

Silja Suntola, Aalto-yliopisto / Luova Suomi

Liisa Tarjanne, Suomen Kulttuuriperinnön Tuki ry

Käsiteltävät toimenpiteet:

- 4) Vahvistetaan elinkeinoelämän ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä kulttuuriympäristöasioissa.
- 13) Tuetaan yliopistoissa ja muissa tutkimuslaitoksissa tehtävää soveltavaa kulttuuriympäristötutkimusta sekä siihen liittyvää yhteistyötä sektoritutkimuslaitosten ja viranomaisten kanssa.
- 15) Selkiytetään valtionhallinnon sisäistä sekä valtionhallinnon, maakuntamuseoiden ja maakuntien liittojen välistä työnjakoa ja yhteistyötä kulttuuriympäristöasioissa. Arvioidaan kulttuuriympäristön viranomaispalveluiden alueellinen saatavuus eri puolilla maata.
- 16) Saamelaisalueen kulttuuriympäristötyön toiminta vakiinnutetaan
- 17) Lisätään julkisen hallinnon, kansalaisten ja elinkeinoelämän toimijoiden välistä vuoropuhelua kulttuuriympäristöä koskevissa asioissa ja vahvistetaan siten eri tahojen keskinäistä ymmärrystä

Julkisyhteisöjen vastuu -teemaryhmä

Vastuuhenkilöt: Päivi Salonen, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Ditte Winqvist, Suomen Kuntaliitto

Selja Flink, Senaatti-kiinteistöt

Anne Kumpula, Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta

Antti Jaatinen, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Maria Juurikka, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Harri Palo, Kirkkohallitus

Leena Rossi, Jyväskylän kaupunki

Ulla Salmela, Museovirasto

Petra Tarjanne, Työ- ja elinkeinoministeriö

Anu Vauramo, Metsähallitus

Käsiteltävät toimenpiteet:

- 5) Kehitetään kulttuuriympäristön hyvää hoitoa tukevia taloudellisia kannustimia ja avustusmenettelyjä.
- 7) Kulttuuriympäristön vaaliminen integroidaan kattavasti maakunta- ja paikallistason kehittämiseen (strategiat, suunnitelmat, ohjelmat).
- 8) Laaditaan kulttuuriympäristöön liittyvien säännösten kokonaisarviointi ja uudistetaan tarvittaessa lainsäädäntöä.
- 10) Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita, valtion ja kuntien omistamia rakennuksia, kulttuurimaisemia ja arkeologista kulttuuriperintöä vaalitaan ja hoidetaan niin, että ne välittävät tietoa vastuullisesta ja suunnitelmallisesta omistajuudesta.
- 14) Kukin ministeriö pyrkii omalla hallinnonalallaan edistämään kulttuuriympäristöstrategian tavoitteita ja niiden toteuttamista.
- 18) Valmistellaan Suomen liittyminen Euroopan neuvoston Faron puiteyleissopimukseen.

Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanosuunnitelmassa konkretisoidaan valtioneuvoston periaatepäätöksellään 20.3.2014 hyväksymän Kulttuuriympäristöstrategian 2014-2020 toteutustapoja erillisin toimenpitein ja tuomalla kulttuuriympäristö näkyväksi eri tahojen toiminnassa. Ympäristöministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö haastavat lisäksi verkkosivuston välityksellä koulut, kunnat, valtion organisaatiot, museot, yritykset, yhdistykset ja muut toimijat sekä yksittäiset ihmiset sitoutumaan strategian tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamiseen - käytössään olevin menettelyin ja haluamallaan tavoilla.

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment